

Garajszki Margit

Garajszki Margit (1983, Budapest) író, műfordító, színházi dramaturg. Szlovák nyelv és irodalom szakon végzett a Comenius Egyetemen Pozsonyban, majd a Színművészeti Egyetemen tanult színházi rendezés és dramaturgia szakon.

Művei: **Bobuľa** (Perfekt, 2011)

Bartók (Bratislavské rožky - Pozsonyi Kifli, 2013)

Bobuľa a Ignác (Iron Libri, 2015 június)

Fordításai: *Silvester Lavrík: Irina és az ördög* (Kalligram, 2010)

Karol D. Horváth: Karol D. Horváth (L'Harmattan, 2010)

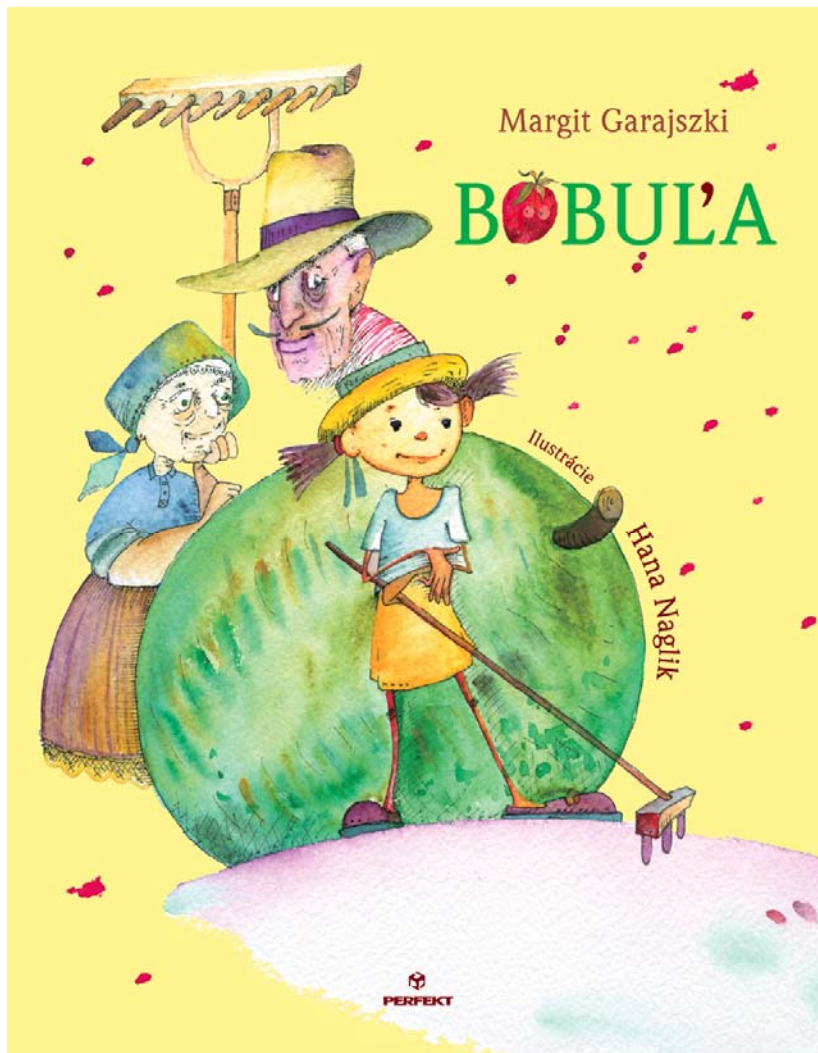
Pavel Vilikovský: Kutya az úton (Kalligram, 2013)

Pavel Vilikovský: Egy igazi ember története (Kalligram, 2014)

Elérhetőség: garajszki.margit@gmail.com, 00421-915-749375

Bobuľa / Bobula (Perfekt, 2011)

Bobula egy átlagos kislány, aki vidéken élő nagyszüleinél tölti azt a pár napot, amíg az anyukája kórházba megy, hogy világra hozza Bobula kistestvérét. Mialatt várjuk a kistestvér megszületését fontos kérdésekre kapunk választ: Pitypanggal vagy szalmakalappal lehet feljutni a Holdra? Mi a különbség az illedelmes éhség és a tetterekész éhség között? Miért kell éjszakára varázspizsamába bújni? Hogyan lehet lovaggá ütni a mókust?

A mesekönyvet minden gyermek kedvére forgathatja, azok is, akiknek már van testvérük és azok is, akik csak szeretnének.

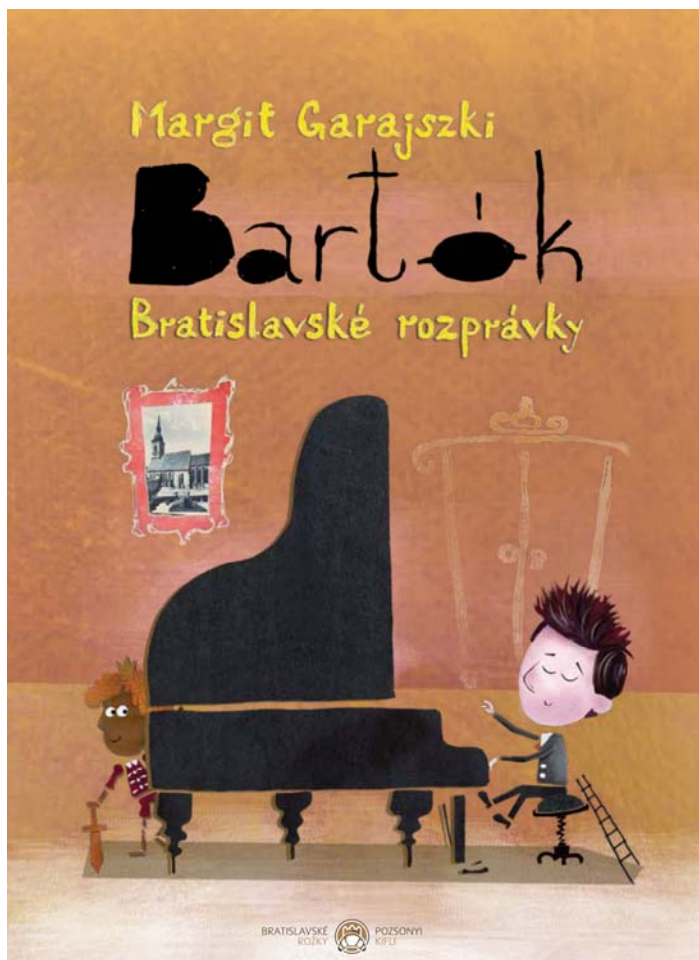
Az illusztrációkat Hana Naglik készítette.

Bobuľa a Ignác / Bobula és Ignác (Iron Libri, 2015. június)

A **Bobula és Ignác** a **Bobula** c. mesekönyv folytatása, megjelenésének időpontja: 2015. június. A történet szerint Pozsonyban kileng a szomorúságmérő, ezért Lamár Ignác, ismertebb nevén Schöne Náci, telegramot küld régi barátjának, Bobula nagypapájának, hogy amint tud, utazzon Pozsonyba, mert egyedül képtelen visszaállítani a vidámság és a szomorúság egyensúlyát. A nagypapa természetesen Bobulát is magával viszi a sosem hallott Pozsony városába, ahol a legkülönfélébb kalandok esnek meg velük.

Bartók (Bratislavské rožky / Pozsonyi Kifli, 2012)

A **Bartók** c. mesekönyv a Pozsonyi Mesék sorozat második részeként jelent meg szlovák és magyar nyelven, és Bartók Béla világhírű zeneszerző és zongoraművész gyerek- és ifjúkorának történetét dolgozza fel. Bartók Béla egyik mesejátékának, A fából faragott királyfi címszereplőjének szemszögéből ismerkedhetünk meg a zeneszerző gyerekkorával és gimnáziumi éveivel. A fából faragott királyfi egyéni látásmódja a valóság és a fikció sajátos elegyét eredményezi, így az olvasó egy meseszerű történet keretei között, szinte észrevétlenül jut rengeteg információhoz Bartókról.

Az illusztrációkat Simon Matrka készítette.

2014-ben készült el a mesekönyv színpadi adaptációja **Bartók és a fából faragott királyfi**. A kétszereplős gyermekelőadást szlovák, magyar és német nyelven játssza maga a szerzőnő, Garajszki Margit és Júlia Urdová mélyhegedűművésznő.

Garajszki Margit

Bobula

(részlet)

A HOLDJÁRÓ

Este Bobula mindig megnézte az esti mesét, és ha sikerült ébren maradnia, akkor a híradó elejét is. A nagypapája szerette a híradót. Jobban, mint az esti mesét. Bobula tudta, hogy így van, de sehogyan sem értette, miért. Ebben az egy dologban nem egyezett a véleményük. Ma este egy nagy fehér repülőgépet mutattak a híradóban, de ennek nem voltak szárnyai, mint Safi repülőgépe. A képernyőn még feltűnt pár vastagon bebugyolált ember. Mindannyian mosolyogtak. Az egyikük azt mondta, hogy a Holdra készülnek.

– Ha ők felrepülhetnek a Holdra, akkor én is – jelentette ki Bobula reggel, mihelyt kinyitotta a szemét.

Csakhogy neki nem volt olyan szárny nélküli repülőgépe, mint amelyet a tévében látott.
– Az rakéta – magyarázta Safi.

Hogy hol lehet rakétát beszerezni, Bobula nem tudta, de azt biztosan tudta, hogy fölfelé kell indulnia. Átkarolta az öreg cseresznyefát és elkezdett felfelé kúszni. Hiába nyomta őt Safi alulról, nem sikerült elérnie még az alsó ágakat sem.

Bobulának eszébe jutott, hogy talán az a megoldás, ha felmerészkedik a szalmavár tornyába. Eddig még meg sem merték közelíteni a palota tornyát, mert a Csipkerózsikából tudta, hogy ott kifejezetten rosszindulatú, vénséges vén öregasszonyokkal is összefuthat. Ez alkalommal sem sikerült legyőznie a félelmét, pedig nagyon szeretett volna eljutni a Holdra.

Bobula inkább hozott Safinak egy buborékfúját, és hosszúra nyújtott kezekkel elmagyarázta neki, hogy olyan nagy buborékot kell fújnia, hogy fel tudjon rá ülni. Safi mély levegőt vett. Olyan volt, mint a béka, mikor felfúvódik, hogy elriassa az ellenségeit. A buborék egyre csak nőtt és nőtt, míg végül – pa! – útnak indult. A kislány nekifutásból felugrott rá, ám a buborék felszíne olyan csúszós volt, hogy egykettőre a földre huppant.

– Már csak egy megoldás maradt hátra! – jelentette ki, miután nagy nehezen feltápáskodott a földről. Kimentek a ház elé, hogy az árokban nagy csokor pitypangot szedjenek, de nem sárgafejűt, hanem olyat, ami már elvirágzott. Óvatosan tépkedték a szárat, nehogy megsértsék az ejtőernyős fejcskéket, különben az egész terv dugába dől. Bobula felkészült a repülésre, Safi megint felfúvódott, mint egy dühödt béka, és erősen kifújta a levegőt. Egy pillanatra minden fehér lett. Bobulának se kellett több. Annyi pitypangot kapott el, amennyi csak a két kezében elfért és egyre feljebb és feljebb emelkedett.

Mivel most a kezével nem tudott integetni, csak a lábcskáival kalimpált örömeiben. És repüüült...

– Ez csudijó! – kiállt fel, és teljes elragadtatással szemlélte a lábai alatt heverő világot. Hirtelen minden olyan más volt! Egész kicsi, távoli! Safi is egyre kisebb lett. Viccesen nézett ki

az égből, ahogy ott álldogált elámult arccal. Bobulának nevetnékje támadt, de nem engedhette meg magának a kacarászást, mert még szétrebbenne a pitypang-ernyő.

Safi kezdetben hevesen integetett Bobulának, de a repülési idő hosszúra nyúlt, és a kisfiúnak már nem volt kedve az utcán álldogálni, a nyaka is megfájdult, úgyhogy inkább hazament. Nem látta, ahogy kis pajtása megtalálta a Holdat, elegánsan kezébe vette a kalapját, és megigazította rajta a masnit. Azt sem látta, milyen képet vágott a Hold meglepetésében, hogy valaki fényes nappal rábukkant az égen. Akkorát tüszentett ijedtében, hogy a gyermekláncfű-ejtőernyők szertelibbentek. Szerencsére ekkorra már Bobulánál volt a szalmakalap, amivel vidáman imbolyogva leereszkedett a földre. Úgy szelte a levegőt, mint egy igazi ejtőernyős.

A 007-ES ÜGYNÖK

Abban a pillanatban, amikor Bobula földet ért, nagy éhséget érzett. Ez nem az a szokványos éhség volt, amit minden rendes kislány érez közvetlenül ebéd előtt és kézmosás után. Még csak nem is az az éhség, amit a levesek és a főzelékek kapcsán illendőségből érez az ember. Ez tette kész éhség volt.

– Tette kész éhség? Az meg milyen? – kérdezte meglepetten Safi.

– Majd meglátod!

Bobula nagymamája félig nyitva hagyta a konyhaajtót. Hogyisne! Épp pogácsát sütött. A sütő olyan forróságot árasztott, hogy kénytelen volt szellőztetni. Apró, duci pogácsák ültek engedelmesen a tepsin, sajtrakással a fejükön. Minél tovább süttek, annál jobban elpirultak. Nagymama nem holmi szeszélyből készített ilyen apró pogácsákat, hanem azért, hogy Bobula szájába is beleférjenek.

Bobula felmérte a helyzetet, és a hasa hangos tanácsai alapján arra a végeredményre jutott, hogy azonnal meg kell szereznie a pogácsákat. Mégpedig úgy, hogy a nagymamája ne vegye észre az eltűnésüket. Persze majd később eldicsekszik neki a sikeres pogácsabeszerző akcióról, de előtte nem lehet, különben nem lenne titkos. És az igazat megvallva, ki akarta próbálni, hogy képes-e teljesíteni egy olyan feladatot, amire a világ bármelyik titkosügynöke büszke lenne. Kidolgozta hát a Pégészerzés fedőnévvel ellátott bevetés részletes tervét.

– Az utca felől megközelíthetem a konyhát, de meg kellene szereznem a kapukulcsot – kezdte az ötletelést. A kulcsszerzés persze nem okozott volna gondot, ám a titkosügynökök soha nem közlekednek a rendes bejáraton, az A tervet tehát tisztán szakmai okból elutasította.

Mikor Bobula alaposabban felmérte a terepet, rádöbbsent, hogy a kert felől hosszú, sűrűn benőtt szőlősorok húzódnak egészen a konyháig. Ebből az irányból titkosügynökhöz méltóan lehet megközelíteni a támadás célpontját.

– Csak pár lépést kell megtennem a lugastól, és hipp-hopp, már foghatom is a pogácsákat, és uzsgyi a szalmavárba – morfondírozott tovább. A B terv egyöntetű elfogadása után kezdetét vette a Pégészerzés. Lábujjhegyen elindult a kert felől a harmadik és a negyedik szőlős között a konyha felé. Óvatosan lépkedett, nehogy rálépjen a földön heverő száraz ágak valamelyikére, mert azok imádnak recsegni-ropogni. Félúton hátranézett, hátha követi őt valaki. Egy titkosügynöknek körültekintőnek kell lennie. És milyen jól tette! Pipin kakas

értetlenül topogott a kapirgáló lábával közvetlenül Bobula mögött. Nem fért a tyúkeszű kakas fejébe, hogy Bobula ma miért jár olyan lassan és görnyedten, mikor általában alig tudja vele tartani az iramot.

– Még meghiúsítja a titkos akciómat! – morogta csöndesen az orra alatt Bobula. Pipinnek az volt az egyedüli szerencséje, hogy a titkosügynök most nem csaphatott zajt, különben biztosan rákoppintott volna a tarajára. Ehelyett heves kézmozdulatokkal próbálta visszazavarni Pipint a tyúkjaihoz. Mikor a kakas végre megértette, hogy villámgyorsan távoznia kell, sértődötten sarkantyún fordult és távozott. Bobula ügynök végre folytathatta az útját. Egészen a konyhaajtóig sikerült eljutnia. Az egyik szemével végigpásztázta a helyiséget. A nagymama épp nem volt ott, úgyhogy nem maradt más hátra, mint hogy magával vigyen pár illatos bizonyítékot, amelyek alátámasztják, milyen rátermett ügynök. A pogácsák még melegek voltak, Bobula felhajtotta a pólója szélét, az így keletkező erszénybe dobálta a pogácsákat, és a második szőlősor takarásában futott visszafelé. Már majdnem a sor végére ért, amikor fültépő hangon felkiáltott:

– Jaúúú!

A pogácsák szerteszét gurultak a földön. Nemcsak a kakas, hanem a tyúkok is odasereglettek, és szemtelenül böködték a csőrükkel gőzölgő halmokat, sőt, az egyik tyúk teljesen összezavarodott, és Bobula földön fekvő szalmakalapját is döfködni kezdte, mivel óriási pogácsának nézte. A kislány eközben úgy ugrabugrált, mintha forró lenne a lába alatt a talaj. Mikor a nagymamája odafutott és ijedten megkérdezte, mi történt, a kislány két hüppögés között bevallotta, hogy minden elővigyázatossága ellenére csapdába csalták, beleszaladt a pók hálójába, méghozzá egyenesen arccal, mikor a pogácsákkal futott. És hogy soha nem lesz belőle jó titkosügynök.

– Ne félj, az a pók úgy megijedt, hogy soha többé nem fog az utadba állni – mondta a nagymama, aki tudta, hogy az unokája mostantól jobban fog vigyázni a kis nyolclábúakra, és nem szaggatja szét a hálójukat. A nagymama bekísérte a hüppögő kislányt a konyhába. Bobula dupla adag pogácsával enyhítette a pók okozta rémületet. Úgy döntött, hogy a mai bevetésről Safinak inkább nem számol be.

Garajszki Margit

Bartók

(részlet)

A FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI

Es war einmal... Nem, ez így nem lesz jó! Kde bolo, tam bolo... Ez sem az igazi! Once upon a day... Hát ez teljesen rossz! – a fából faragott királyfi eldobta a ceruzát. Elégedetlen volt. Nem tudta, hogyan is kezdje a történetet. Kapott ugyanis egy fontos megbízást a Pozsonyi Kiflitől, de nem egy átlagos, cukrászdák és pékségek polcain heverésző mákos vagy diós patkótól, hanem a nagy Pozsonyi Kiflitől, hogy megírja Bartók gyerekkorának történetét, különös tekintettel a Pozsonyban töltött éveire. A fából faragott királyfi úgy érezte, hogy hatalmas súly nehezedik egyébként is törékeny vállára, hisz Bartók Béla világhírű zeneszerző és zongorista lett az évek során, és hogy jön ő ahhoz, hogy írjon róla, mikor sokkal ügyesebben forgatja a kardot, mint bármely íróeszközt. Ha azzal bízták volna meg, hogy vegyen részt egy lovagi tornán, és párbajozzon Bartókért, azonnal megteszi, csak sajnos eddig még ilyen jellegű kéréssel nem keresték meg. Komoly kétségei voltak afelől, hogy fakezéval írt meséje elnyeri a finnyásabb gyerekek tetszését, még akkor is, ha tisztában volt vele, hogy ő az egyetlen, aki végig Bartók Béla mellett volt, amikor Pozsonyban élt, úgyhogy ő a legalkalmasabb, hogy megírja a történetét.

A fából faragott királyfi megrázta magát, hosszú, egyenes falábait katonásan összezárta, fatalpa szaporán klaffogott. A küldetés az küldetés, a feladatot el kell végezni, nem hátrálhat meg rögtön az elején! Inkább essen el a harcban, mintsem megszégyenülten kullogjon el a harcmezőről, amely jelen esetben egy papírlapot jelentett. Nagy nehezen kihúzta az íróasztal fiókját, és kivett egy hegyezőt, hogy kihegyezze a ceruzáját, hátha akkor jobban megy majd a betűvetés. Persze csak óvatosan, lassan hegyezett, nehogy valamelyik ujja is a hegyező martalékává váljon. Miután befejezte, a papír fölé hajolt, és már majdnem leírta a Hol volt, hol nem volt... kezdést, amikor is a homlokára csúszott a koronája. Hirtelen elsötétedett előtte a világ, és ijedtében végighúzta a ceruzát a papíron. Vastag fekete vonal éktelenkedett a hófehér lapon, de a fából faragott királyfit ez a véletlen baleset nem tántorította el, hisz őt nem akármilyen, hanem kemény fából faragták. Vett egy mély levegőt, levette a koronát a fejéről, maga mellé tette, elővett egy újabb papírlapot, és gyöngybetűkkel belekezdett a történetbe: Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy Bartók Béla.

Hogy mindjárt az elején felkeltse az olvasók érdeklődését, úgy döntött, hogy felfedi Bartók egyik titkát: a Bartók Béla nem is az igazi neve! Pontosabban nem a teljes neve. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy nemcsak egy, hanem több keresztnéve is van. Bélának az apukája után nevezték el. Ezenkívül a keresztapjáról a Viktor, a nagyapjáról pedig a János

nevet kapta. A teljes neve tehát Bartók Béla Viktor János volt. A fából faragott királyfi elégedetten csettintett faujjával, hogy rögtön ilyen szenzációs kezdést tudott produkálni, majd folytatta a névadásokkal kapcsolatos gondolatainak papírra vetését. Bár a fából faragott királyfinak egy keresztnéve sincs, mégsem lehet őt összetéveszteni mással. Igaz, előfordult már vele – különösen a mai gyerekek hajlamosak rá -, hogy egyszerűen Pinokkiónak nevezték, amitől meghűlt benne a vér, vagyis a fanedv. Tagadhatatlan persze, hogy őt is fából faragták, mint Pinokkiót, de van közöttük egy lényeges különbség, mégpedig az, hogy Pinokkió egy teljesen átlagos fiúcska, míg a fából faragott királyfit nemes fából faragták. Nem is akárki, hanem a besztercei főerdész, egy esős délután a rönkszállító kisvonal végállomásán. A főerdész akkor ajándékozta Bartóknak a fabábut, amikor eljött hozzá elbúcsúzni, mivel egy év besztercei tartózkodás után indultak vissza a Mamával és Bartók húgával, Elzával Pozsonyba. A főerdész nagyon sajnálta, hogy elveszíti a kis Bartókot, mert nagyon jó kis zenedélutánokat tartottak együtt: a főerdész hegedült, a kislány pedig zongorázott. Az erdész azért ajándékozta Bartóknak a fabábut, mert tudta, hogy még kiskorában elveszítette az apukáját, úgyhogy szüksége lehet egy társra a bajban. A fából faragott királyfi komolyan vette a küldetését. Kifejezetten örült, hogy Bartókhoz került, mert kicsit tartott az erdésztől, akinek mindenféle vésői és fafaragó szerszámai voltak, meg egy fejszéje az erdészlak mellett lévő műhelyben, és hát a fából faragott királyfi féltette a bőrét, vagyis a kéréjét.

Tehát ami a családfát illeti, a fából faragott királyfit a besztercei főerdész faragta, ezt a Pinokkió nevű alakot meg egy olasz fafaragó, bizonyos Dzsepetto, tehát semmiféle rokoni szál nem köti őket össze. Egyébként meg a fából faragott királyfi soha nem barátkozna holmi tücskökkel meg bogarakkal, még akkor sem, ha tudta, hogy Tücsök Tihamér alapjában véve jót akart Pinokkiónak. Azt meg kifejezetten sértésnek veszi, ha olyasvalakihez hasonlítják őt, aki hazudik. Ő ilyet sohasem tett. Soha. Egyetlenegyszer sem. Na jó, talán egyszer, de azt is nagyon megbánta, és csak kegyes hazugság volt, attól nem nő meg a fabábut orra. Különben is a főerdész kiváló munkát végzett, az ő orra tökéletes, nem kampós, turcsi, fitos, nem is gomborr vagy bohócorr, nem sasorr, nem is római, se nem görög. Az ő orra királyi.

Ha már mindenáron a rokoni szálak fonalát szeretnénk felgombolyítani, akkor a fából faragott királyfi legközelebbi rokona Petruska, akit egy öreg mutatványos keltett életre a zimankós orosz farsangi vásáron. Azt azonban le kell szögeznünk, hogy az orosz zeneszerző, Sztravinszkij Petruskája egy vásári mutatványos, nem pedig királyfi. Petruskát fuvolával lehet életre kelteni, a fából faragott királyfit zongorával. A rokon vonások ellenére tehát sok mindenben különböznek. Petruskának például az egyik nagy bánata az, hogy nem sikerül elcsábítania a Balerinát, aki szintén vásári mutatványosként keresi a kenyerét Pétervárott. A fából faragott királyfi viszont egyáltalán nem érdeklődik a lányok iránt, pedig Elza polcán volt szerencséje megismerkedni egy bájos lánybábutal. Egy alkalommal összeszedte minden

bátorságát, megigazította a koronát a fején, leporolta a palástját, kifényesítette a kardját, majd odalépett a lánybaba színe elé, de az másról sem beszélt, csak a pörgős szoknyákról meg a többi lánybabáról, és egyáltalán nem érdekelték őt a fából faragott királyfi vitézi tettei.

Miután a fából faragott királyfi teleírta a papírlap mindkét oldalát, és végigolvasta a művét, az az érzése támadt, hogy talán túl sokat foglalkozott saját magával, és keveset Bartókkal, úgyhogy elhatározta, hogy a továbbiakban erre jobban fog figyelni.

